

AGHAIDH A
THABHAIRT AR
IOMPAR NEAMH-
DHLEATHACH AGUS
NEAMH-FHREAGRACH SA
MHÉID GO MBAINNEANN
SÉ LE DLÍ CUIDEACHTA

3

CAIBIDIL 3

AGHAIDH A THABHAIRT AR IOMPAR NEAMHDHLEATHACH AGUS NEAMHFHREAGRACH SA MHÉID GO MBAINNEANN SÉ LE DLÍ CUIDEACHTA

Struchtúr na Caibidle seo

Is struchtúraithe ar bhealach trínar féidir na trí Chuid seo a leanas, is iad sin ionchuir, tréchuir agus aschuir na hOifige faoi seach, atá an Chaibidil seo.

CUID A: IONCHUIR

IONCHUIR SHEACHTRACHA

Stiúrtar gníomhaíochtaí na hOifige agus aghaidh á tabhairt ar iompar neamhdhleathach agus neamhfhreagrach go pointe an-suntasach, ar bhealach díreach agus indíreach araon, le hionchuir a fhaightear ó fhoinsí seachtracha. Seo feidhm den chaoi:

- go bhfuil oibleagáidí tuairiscithe reachtúla don Oifig ag roinnt páirtithe, lena n-áirítear leachtaitheoirí, iniúchóirí agus comhlachtaí gairmiúla áirithe;
- go bhfuil an Oifig ina cuid de chreat reachtúil níos leithne a dhéanann foráil don tarchur faisnéise, faisnéis a bheadh rúnda ar shlí eile, idir comhlachtaí rialála agus forfheidhmithe i gcás ina meastar an fhaisnéis sin a bheith bainteach le feidhmeanna na n-aonán eile sin; agus
- go bhfaigheann an Oifig líon suntasach gearán ó bhaill den phobal sa bhliain.

Sa chomhthéacs sin, ba mar seo a leanas a bhí na hionchuir phríomha a fuarthas ó fhoinsí seachtracha i rith na bliana:

Tábla 5
Ionchuir ó fhoinsí seachtracha

	2014	%	2013	%
Tuairiscí reachtúla				
Tuairiscí tosaigh ó leachtaitheoirí faoi alt 56	973		1,226	
Tuairiscí iardain ó leachtaitheoirí faoi alt 56	539		577	
Iomlán tuairiscí ó leachtaitheoirí faoi alt 56	1,512	78.9	1,803	78.2
Tuairiscí ó leachtaitheoirí ar coiriúileacht féideartha	0	0	10	0.4
Tuairiscí indíotáilte ó iniúchóirí	121	6.3	203	8.8
Tuairiscí indíotáilte ó Chomhlachais Ghairmiúla	2	0	0	0
Tarchuir				
Tarchuir ó pháirtithe seachtracha	43	2	38	1.7
Gearáin				
Gearáin ó bhaill den phobal	236	12.8	252	10.9
Líon iomlán ionchuir ó fhoinsí seachtracha	1,914	100	2,306	100

Formhínear thíos na príomhfhoinsí seachtracha ionchur a stiúir gníomhaíochtaí na hOifige sa bhliain faoi athbhreithniú.

Tuairiscí alt 56 na leachtaitheoirí

Intreoir – forbhreathnú ar an gcóras tuairiscithe leachtaitheora

Mar is féidir a fheiceáil ó Thábla 5 thuas, tá tuairiscí alt 56 na leachtaitheoirí ina gcúis le beagán faoi bhun 79% de na hionchuir sheachtracha go léir a fuair an Oifig i rith 2014 (2013: 78%). Mar achoimre, ceanglaítear ar leachtaitheoirí cuideachtaí atá dócmhainneach²³, de réir an dlí²⁴, tuairisciú don Oifig faoi na cúinsí as ar eascair fhorléasadh na cuideachta agus faoi iompar aon duine a bhí mar stiúrthóir den chuideachta sa dá mhí dhéag sula ndeachaigh an chuideachta faoi leachtú. Ní mór don leachtaitheoir freisin tús a chur le hiarratas a dhéanamh ar an Ard-Chúirt le haghaidh gach duine de na stiúrthóirí a shrianadh²⁵, murar bhain an Oifig an oibleagáid sin as/aisti.²⁶

Is iad na haidhmeanna éigeantacha atá ag baint leis an gcóras tuairiscithe reachtúil seo ná:

- cosaint áirithe a thabhairt don bhall trí chinntiú a dhéanamh nach bhféadfaidh daoine a cinneadh nár ghníomhaíodar go hionraic agus/nó go freagrach sa tréimhse sula ndeachaigh cuideachta faoi leachtú dócmhainneach, i ndáil leis an tréimhse éigeantach srianta 5 bliana, gníomhú mar stiúrthóirí cuideachtaí eile a chomhlíonann íosriachtanais chaipitlithe; agus
- a chinntiú go bhféadann daoine a cinneadh gur ghníomhaíodar go hionraic agus go freagrach sa tréimhse sula ndeachaigh cuideachta faoi leachtú dócmhainneach leanúint orthu dul i mbun gníomhaíocht fiontraíochta trí mheán cuideachtaí faoi dhliteanas teoranta gan smachtbhanna ná pionós.

Ina ról a chomhlíonadh, tá an Oifig ag súil go soláthróidh leachtaitheoirí an fhaisnéis ar fad a bhaineann le déanamh an chinnidh iomchuí. Tugann sí spreagadh do leachtaitheoirí freisin moladh oiriúnach ar fhaoiseamh a dhéanamh trí thagairt a dhéanamh do thorthaí a n-imscrúduithe.

Déanann an Oifig breithniú ar fhaoiseamh a dheonú i gcás ina gcuireann leachtaitheoir firinniú bunaithe ar fhianaise ar aghaidh mar thaca le maíomh gur ghníomhaigh stiúrthóir go hionraic agus go freagrach agus gnóthaí na cuideachtaí á ndéanamh aige/aici. Agus a cinntí á déanamh aici, is mian leis an Oifig a chinntiú nach mbeidh an t-ualach d'éisteacht Ard-Chúirte ar aon stiúrthóir gan ghá i gcás inar thaispeáin sé nó sí iompar iontaoifa agus freagrach go soiléir agus gnóthaí an ghnóthais ar theip air á ndéanamh aige/aici. Dáiríre, gníomhaíonn an Oifig mar scagaire chun an gá le breithniú na hArd-Chúirte ar na cásanna ar cosúil nach fiú a haird iad a bhaint.

Tá sé tábhachtach a thabhairt faoi deara, áfach, nach gciallaíonn cinntí OSFC 'gan faoiseamh' nó 'faoiseamh páirteach' gur aimsíodh mí-ionracas nó neamhfhreagracht i leith na stiúrthóirí lena mbaineann, agus bheadh sé iomchuí dá mbainfí an tátal nó an líomhain sin as. Is faoin Ard-Chúirt amháin (tar éis di éisteacht le haighneachtaí an leachtaitheora agus na stiúrthóirí faoi seach) a chinneadh cé acu ar cheart, nó nár cheart, fógra srianta a dhéanamh i leith stiúrthóir cuideachta ar leith.

Cuideachtaí ag dul faoi leachtú

Cé gur tháinig laghdú ar líon na dteipeanna cuideachta, bhí sé fós ag leibhéal réasúnta ard le linn na bliana 2014. Mar is féidir a fheiceáil sa Tábla thíos:

- le linn na bliana, bhí leachtuithe dócmhainneacha (is iad sin, leachtuithe creidiúnaithe agus Cúirte le chéile) freagrach as 50% de na leachtuithe go léir (2013: 57%);
- tar éis na tréimhse trí bliana ó 2010 go 2012, tréimhse a raibh níos mó ná 1,300 leachtú dócmhainneach ann gach bliain lena linn, bhí an bhliain 2014 ar an dara bliain as a chéile ina raibh an líon inchomparáide ní ba ghaire do 1,000 leachtú dócmhainneach gach bliain; agus
- bhí méadú 18% ann ar líon na leachtuithe sócmhainneacha (is iad sin, leachtuithe ball) le linn na bliana 2014 (2013: laghdú 8%), agus é ag méadú ó 848 ceann go 1,001 ceann.

23 Tá cuideachta dócmhainneach nuair nach bhfuil sé ábalta a cuid fiachas a íoc de réir mar atá siad dlite

24 Alt 56 den AFDC

25 I gcás ina bhfuil duine aonair srianta faoi alt 150 d'Acht na gCuideachtaí 1990, ní fhéadfaidh sé/sí gníomhú mar stiúrthóir cuideachta nó mar rúnaí cuideachta ach ar feadh tréimhse cúig bliana ina dhiaidh sin, ar choinníoll go gcomhlíonann an chuideachta lena mbaineann íosriachtanais chaipitlithe áirithe. I gcás cuideachta phríobháideach, tá íos-scairchaipiteal glaoite de €63,487 ag teastáil. I gcás cuideachta phoiblí theoranta, is é €317,435 an figiúr comhfhreagrach.

26 Leagtar próiseas agus scóip an tuairiscithe leachtaitheora amach i dtrí phríomhfhoilseachán OSFC, Fógra Cinnidh D/2002/3 arna bhforlónadh ag Fógra Cinnidh D/2003/1 agus Fógra Eolais I/2009/1. Tá na cáipéisí sin ar fáil ag www.osfc.ie

Tábla 6
Cuideachtaí ag dul faoi leachtú: 2010-2014

	2010	2011	2012	2013	2014
Leachtuithe creidiúnaithe	1,258	1,311	1,210	1,043	929
Leachtuithe Cúirte	128	99	107	76	78
Iomlán leachtuithe dócmhannacha	1,386	1,410	1,317	1,119	1,007
Leachtuithe Ball	899	1,054	919	848	1,001
Iomlán leachtuithe sócmhannacha²⁷	899	1,054	919	848	1,001
Leachtuithe iomlán	2,285	2,464	2,236	1,967	2,008

Tuairiscí leachtaitheoirí a fuarthas – 2014

Mar is féidir a fheiceáil ó Thábla 5 thuas, fuarthas 1,512 tuairisc leachtaitheoirí san iomlán i rith na bliana (2013: 1,803), dá raibh:

- 973 ina dtuairiscí tosaigh²⁸ (2013: 1,226); agus
- 539 ina dtuairiscí iardain⁹ (2013: 577).

Is deas linn an laghdú 10% i líon na leachtuithe dócmhainneacha i gcomparáid leis an bhfigiúr don bhliain 2013. Bunaithe ar a dtugtar le tuiscint faoi láthair, meastar go mbeidh laghdú eile 10% ann i gcaitheamh na bliana 2015.

Sa Tábla thíos, soláthraítear sonraí maidir leis an leithdháileadh earnála cuideachtaí a bhfuarthas tuairiscí tosaigh leachtaitheoirí ina leith i rith na bliana.

Tábla 7
Anailís earnálach ar thuairiscí tosaigh alt 56 na leachtaitheoirí a fuarthas – 2014

Earnáil	2014		2013	
		%		%
Mórdhíol & miondhíol	222	23	271	22
Foirgníocht	167	17	236	19
Déantúsaíocht & priontáil	121	12	159	13
Óstáin, barrana & lónadóireacht	105	11	117	10
Gnóthas pobail, sóisialta & eile	93	10	103	9
Margaíodh & bolscaireacht	80	8	89	7
Éastát réadach & ligean ar cíós	60	6	99	8
Iompar & dailiúcháin	47	5	44	4
Teicnolaíocht & teileachumarsáid	34	4	51	4
Airgeadais & léasú	20	2	27	2
Earcaíocht & seirbhísí slándála	13	1	13	1
Talmhaíocht, mianadóireacht & saothrú mara	11	1	17	1
Iomlán	973	100	1,226	100

27 Cé nach bhfuil ról ar bith ag an Oifig maidir le leachtuithe sócmhainnigh (is é sin leachtuithe ball), áirítear sonraí díobh ar mhaithe comhláine.

28 Is éard atá i gceist i dtuairisc tosaigh ná an chéad tuairisc a fhaightear ó leachtaitheoir agus ní mór í a chur isteach laistigh de 6 mhí tar éis a cheaptha/ceaptha. I bhformhór na gcásanna, bíonn an cinneadh ar cé acu a dheonaítear faoiseamh nó nach ndeonaítear bunaithe ar an tuairisc seo. I gcásanna áirithe, áfach, ceanglaítear ar an leachtaitheoir tuairisc iardain a chur isteach tar éis dó/di tuilleadh dul chun cinn a dhéanamh ar a (h)imscrúduithe. I gcásanna ina meastar tuairisc iardain a bheith riachtanach, deonaítear faoiseamh ag an am seo i ndáil leis an tuairisc tosaigh de ghnáth.

Tráthúlacht thuairiscí na leachtaitheoirí

I rith na bliana, d'éisigh an Oifig 277 fógra (2013: 224) do 124 leachtaitheoir ar leith inar cuireadh in iúl dóibh go raibh a n-oibleagáidí tuairiscithe reachtúla á mainneachtain acu. Réitíodh cuid mhór de na mainneachtainí sin go pras mar thoradh ar an ngníomh seo agus, mar thoradh ar sin, fuarthas 96% de na chéad tuairiscithe a bhí dlite i rith na bliana faoi dheireadh na bliana (2013: 97%).

Mar sin féin, bíonn ag teip arís agus arís eile ar líon beag leachtaitheoirí a n-oibleagáidí tuairiscithe a chomhlíonadh. Is sainréimse fócais don Oifig iad na cásanna sin agus d'fhéadfadh gníomhaíocht forfheidhmithe iomchuí suas go dtí ionchúiseamh coiriúil, agus é san áireamh, teacht as sárúithe seasmhacha den sórt sin ar oibleagáidí reachtúla.

Caighdeán thuairiscí na leachtaitheoirí

Measadh caighdeán thuairiscí na leachtaitheoirí a fuarthas i rith na bliana a bheith sásúil den chuid is mó. In áisc áirithe, áfach, ní raibh caighdeán an tuairiscithe ar an gcaighdeán a bhí ag teastáil. Thabharfadh tásca le tuiscint go gcuirtear na nithe seo a leanas san áireamh in imthosca rannphárteacha ina leith sin:

- méid na dtascanna dócmhainneachta a dtugann roinnt gnólachtaí aghaidh orthu; agus
- mar thoradh ar iontrálaithe nua ag teacht isteach sa mhargadh, easpa coibhneasta taithe in obair a bhaineann le dócmhainneachta. Sa chomthéacs sin, soláthraíonn Tábla 8 thíos anailís ar próifíl na leachtaitheoirí a tugann faoi obair coinní dócmhainneachta thar an tréimhse 2010 to 2014.

Mar gheall ar na saincheisteanna roimhe seo, bhí gá le leibhéal ard teagmhála le leachtaitheoirí lena mbaineann chun críche riachtanais na hOifige a shonrú agus gnéithe de thuairiscí a cuireadh isteach a shoiléiriú. I gcásanna áirithe, measadh a bheith riachtanach iarraidh ar leachtaitheoirí aonair teacht chuig an Oifig chun plé a dhéanamh ar a dtuairiscí agus chun athbhreithniú a dhéanamh ar, inter alia, an mbonn leis na conclúidí a leagtar amach istigh iontu.

Tábla 8

Próifíl na leachtaitheoirí a thug aghaidh ar leachtuithe dócmhainneachta de réir líon na ngníomhaíochtaí 2010-2014

Líon leachtaitheoirí	Líon gníomhuithe				
	<3	3-6	7-12	>12	Iomlán
2010	169	48	33	26	276
2011	182	57	30	27	296
2012	187	63	37	22	309
2013	203	46	16	21	286
2014	177	39	19	17	252

Leithdháileadh earnálach d'ionchuir sheachtracha eile (is é sin ionchuir sheachtracha cé is moite de thuairiscí 56 na leachtaitheoirí)

Mar is féidir a fheiceáil ó Thábla 5, níor sheas comhiomlán na n-ionchur seachtrach sin cé is moite de thuairiscí alt 56 na leachtaitheoirí ach do phas beag níos mó ná 21% (2013: 22%) de na hionchuir sheachtracha san iomlán a fuarthas sa bhliain. Sa Tábla thíos, soláthraítear anailís ar leithdháileadh earnálach na n-ionchur seachtrach eile sin.

Tábla 9
Leithdháileadh earnálach ionchur seachtrach cé is moite de thuiriscí alt 56 na leachtaitheoirí

Earnáil	2014		2013	
		%		%
Éastát réadach & ligean ar cíós	112	28	80	16
Foirgníocht	37	9	65	13
Mórdhiól & miondiól	35	9	42	8
Déantúsaíocht	32	8	42	8
Óstáin, barrana & lónadóireacht	19	5	32	6
Gnóthas pobail, sóisialta & pearsanta	32	8	40	8
Airgeadais & léasú	17	4	45	9
Iompar & dailiúcháin	11	3	10	2
Talmhaíocht, mianadóireacht & saothrú mara	11	3	8	2
Sláinte & obair shóisialta	12	3	14	3
Teicnolaíocht & teileachumarsáid	3	1	22	4
Margaíodh & bolscaireacht	5	1	5	1
Earcaíocht & seirbhísí slándála	2	0	7	1
Earnáil ghnó eile	3	1	38	8
Earnáil ghnó anaithnid	0	0	0	0
Nach cuideachta ann	71	17	53	11
Iomlán	402	100	503	100

Gearáin

Faigheann an Oifig líon suntasach gearán ó bhaill den phobal sa bhliain. I rith na bliana, fuarthas 236 gearán san iomlán (2013: 252), a sheas do 12% (2013: 11%) de na hionchuir sheachtracha go léir a fuarthas. Sa Tábla thíos, soláthraítear anailís ar ábhar na ngearán a fuarthas.

Tábla 10
Gearáin a fuarthas (anailísithe de réir thréith na mainneachtana príomha)

	2014	%	2013	%
Líomhaintí trádáil mheargánta/chalaoiseach/dhócmhainneach	65	28	43	17
Bainteach le Cruinnithe Cinn Bhliana Ginearálta/Urghnácha	24	10	15	6
Bainteach le fiachas gan íoc	27	12	30	12
Saincheisteanna cearta scairshealbhóirí ginearálta	19	8	23	9
Bainteach le trádáil le linn bheith bainte den Chlár	10	4	1	0
Iompar stiúirthóra	22	9	40	16
Bainteach le iniúchadh/iniúcháir	28	12	28	11
Líomhaintí brionnú/faisnéis bhréige a thabhairt	7	3	21	8
Eile	34	14	51	21
Iomlán	236	100	252	100

Tuairiscí faoi chionta indíotáilte ó Iniúcháirí

Intreoir – forbheathnú ar chóras tuairiscithe na n-iniúcháirí

I gcás ina bhfaigheann iniúcháirí cuideachta seilbh ar fhaisnéis, le linn dóibh iniúchadh a dhéanamh agus dá bhua sin, a bhfuil ina cúis lena dteacht ar an tuairim go bhfuil cúis réasúnach acu le creidiúint go ndearna an cuideachta, nó oifigeach nó gníomhaire den cuideachta, cion indíotáilte faoi Achtanna na gCuideachtaí²⁹, ceanglaítear ar na hiniúcháirí an tuairim sin a thuairisciú don Oifig³⁰. Rinne an Oifig treoir a fhorbairt agus a fhoilsiú chun cabhrú le hiniúcháirí a n-oibleagáidí ina leith seo a chomhlíonadh³¹.

Cineál cionta a rabhtas in amhras orthu a tuairiscíodh

Le linn na bliana, fuarthas 121 tuairisc faoi chionta indíotáilte san iomlán (2013:203). Tugtar anailís sa Tábla thíos ar chineál na gcionta a rabhtas in amhras orthu a bhí sna tuairiscí sin. Ba cheart a thabhairt faoi deara nach bhfuil líon na dtuairiscí a fuarthas ar comhréir le líon na gcionta a rabhtas in amhras orthu a tuairiscíodh mar go raibh níos mó ná cion amháin a rabhtas in amhras air san áireamh i dtuairiscí i roinnt cásanna.

Tábla 11

Anailís ar chionta indíotáilte a rabhtas in amhras orthu a thuairiscigh iniúcháirí

	2014	%	2013	%
Sárú iasachta stiúirhóirí	101	74	165	78
Mainneachtain leabhair chúí chuntas a choinneáil	24	18	26	12
Ráitis bhréigeach d'iniúcháirí	2	1	2	1
Easpa cáilíochta chun ceapacháin mar iniúcháir agus ag feidhmiú mar iniúcháir	3	2	2	1
Falsú doiciméad	1	1	4	2
Cionta eile ilghnéitheach	6	4	13	6
Iomlán	137	100	212	100

Tarchuir

Mar a léiríodh níos luaithe sa Chaibidil seo, tá an Oifig mar chuid de chreatlach reachtúil níos leithne a cheadaíonn malartú faisnéise rúnda idir comhlachtaí rialála, comhlachtaí forfheidhmithe agus comhlachtaí ábhartha eile, faoi réir cosaintí agus teorainneacha cuí. Sa chomhthéacs sin, faigheann an Oifig tarchuir ó chomhlachtaí reachtúla eile ó am go ham. Le linn na bliana faoi athbhreithniú, fuair an Oifig 43 tarchur den sórt sin (2013: 38) ó roinnt foinsí éagsúla. Ina measc siúd, bhí:

- Cláráitheoir na gCuideachtaí;
- an Banc Ceannais; agus
- Comhlachtaí reachtúla seachtracha eile.

29 Cé is moite de chionta faoi alt 125(2) agus alt 127(12) d'Acht 1963, arna leasú

30 Alt 194(5) d'Acht na gCuideachtaí 1990, arna chur isteach ag alt 74 den AFDC agus arna leasú ina dhiaidh sin ag alt 37 d'Acht 2003 agus ag alt 73 den Acht um Chistí Infheistíochta, Cuideachtaí agus Forálacha Ilghnéitheacha 2005

31 Fógra Cinnidh D/2006/2 – Treoir Athbhreithnithe faoi Dhualgas Iniúcháirí Tuairiscí a Chur Chuig an Stiúirhóra um Fhorfheidhmiú Corparáideach faoi Chásanna Amhrais i leith Cion Indíotáilte. Forlíonadh é seo níos déanaí le Fógra Eolais I/2009/4 – Tuairiscí Cionta Dlí Cuideachtaí: Eolas d'Iniúcháirí

Tuairiscí faoi chionta indíotáilte ó chomhlachtaí gairmiúla

Comhlacht Aitheanta Cuntasóireachta (“CACanna”)³²

Sa chás go bhfuil forais réasúnacha ag Coiste Araíonachta nó ag Binse de chuid CAC chun a chreidiúint go bhféadfadh cion indíotáilte faoi Achtanna na gCuideachtaí a bheith déanta ag duine nuair a bhí an duine sin ina bhall/ball den CAC, éilítear ar an gCAC sin an t-ábhar a thuairisciú don Oifig³³. Fuarthas dhá thuarascí den chineál sin i rith na bliana faoi athbhreithniú (2013: o).

Comhlachtaí Forordaithe Gairmiúla (“CFG”)

Mar an gcéanna, sa chás go bhfaigheann an Coiste Araíonachta nó Binse de chuid CFG amach nár choimeád ball atá i mbun leachtaithe nó glacadóireachta taifid iomchuí, nó go bhfuil forais réasúnacha ag an gCoiste Araíonachta nó ag Binse de chuid Comhlacht Forordaithe Gairmiúil chun a chreidiúint go bhfuil cion indíotáilte faoi Achtanna na gCuideachtaí déanta ag an mball le linn lechtaithe nó glacadóireachta, ní mór don CFG lena mbaineann an t-ábhar a thuairisciú don Oifig³⁴.

De bhun Rialacháin an Achta um Fhorfheidhmiú Dlí Cuideachtaí 2001 (Alt 58) 2002³⁵, ainmníodh na comhlachtaí seo a leanas mar CFGanna:

- Comhlachas na gCuntasóirí Deimhnithe Cairte (CCDC);
- Institiúid Cairte na gCuntasóirí Bainistíochta (ICCB);
- Institiúid na gCuntasóirí Deimhnithe Poiblí in Éirinn (ICDPÉ);
- Institiúid na gCuntasóirí Cairte in Éirinn (ICCE);
- Institiúid na gCuntasóirí Corpraithe Poiblí (ICCP);
- Institiúid Chánach na hÉireann; agus
- Dlí-Chumann na hÉireann.

Ní bhfuarthas aon tuarascí den chineál sin ó CFGanna i rith na bliana (2013: o).

Tuairiscí leachtaitheoirí maidir le coiriúlacht a d’fhéadfadh a bheith ann

I gcúinsí inar cosúil go bhfuil aon iar-oifigeach nó aon oifigeach reatha de chuid na cuideachta ciontach in aon chion a bhaineann leis an gcuideachta, éilítear ar leachtaitheoirí tuairisc a thabhairt don SIP agus an t-ábhar a tharchur chuig an Oifig³⁶. Baineann an oibleagáid tuairiscithe seo le gach leachtú, idir shócmhainneach agus dhócmhainneach (is é sin Leachtuithe Deonacha Creidiúnaithe agus Leachtuithe Cúirte araon). Le linn na bliana, ní bhfuair an Oifig aon tuairisc den sórt sin (2013: 10).

---

³² Is é is Comhlacht Aitheanta Cuntasáiochta (CAC) ann ná comhlacht cuntasóireachta a bhfuil cead aige údarás a thabhairt dá chuid ball, faoi réir critéir áirithe a bheith sásaithe ag na baill sin, gníomhú mar iniúchóirí reachtúla agus mar ghnólachtaí iniúchóireachta faoi seach. Tá sé Chomhlacht Aitheanta Cuntasáiochta, is iad sin:

- Comhlachas na gCuntasóirí Deimhnithe Cairte (CCDC)
- Institiúid na gCuntasóirí Deimhnithe Poiblí in Éirinn (ICDPÉ)
- Institute of Chartered Accountants in England & Wales (ICAEW)
- Institiúid na gCuntasóirí Cairte in Éirinn (ICCE)
- Institute of Chartered Accountants of Scotland (ICAS)
- Institiúid na gCuntasóirí Corpraithe Poiblí (ICCP)

³³ Alt 192(6) d’Acht na gCuideachtaí 1990, arna leasú le halt 73 den AFDC

³⁴ Alt 58 den AFDC

³⁵ IR 544 de 2002

³⁶ Alt 299 d’Acht 1963

IONCHUIR INMHEÁNACHA

Intreoir

Cé, mar a bhí soiléir sa chuid níos luaithe den Chaibidil seo, go bhfágann líon na n-ionchur seachtrach a fhaightear go n-osclaítear formhór na gcáschomhad a osclaítear laistigh den Oifig seo mar fhreagra ar na hionchuir sheachtracha sin, gineann an Oifig ionchuir inmheánacha freisin trí ghlacadh le cur chuige réamhghníomhach i leith fhorfheidhmiú Achtanna na gCuideachtaí. I measc na n-ionchur i dtaca leis sin, tá tionscnaimh inmheánacha a bhaineann leis na nithe seo a leanas:

- cuideachtaí díscailte dócmhainneacha;
- maoirseacht ar leachtaitheoirí; agus
- imscrúduithe agus fiosruithe eile arna dtosú ar a tionscnamh féin.

Cuideachtaí díscailte dócmhainneacha

Sainíonn an Oifig mar “cuideachtaí díscailte dócmhainneacha” na cuideachtaí sin:

- a bhaintear de Chlár na gCuideachtaí mar gheall ar neamhchomhdú a dtuairisceáin bhliantúil; agus
- a raibh dliteanais acu, cé acu a bhí na dliteanais sin iarbhír, teagmhasach nó ionchasach, ag an dáta ar ar baineadh den Chlár iad.

Is féidir leis an Oifig iarratas a dhéanamh chuig an Ard-Chúirt chun stiúrthóirí de chuid cuideachtaí a baineadh den Chlár a dhícháiliú³⁷. Mar sin féin, déantar foráil sa dlí³⁸ freisin nach féidir leis an gCúirt duine a thaispeánann don Chúirt nach raibh aon dliteanais ag an cuideachta nuair a baineadh an cuideachta sin den Chlár nó gur scaoileadh na dliteanais sin sular tionscnaíodh an t-iarratas a dhícháiliú. Agus breithniú á dhéanamh aici ar an bpionós a fhorchuirfear, is féidir leis an gCúirt na stiúrthóirí a shrianadh sa chás go mbreithníonn sí nach bhfuil údar le dícháiliú sna himthosca áirithe³⁹.

Sa chás go bhfuil fianaise ann a léiríonn go raibh cuideachta dócmhainneach ag an dáta ar ar baineadh den Chlár í, is é beartas na hOifige breithniú a dhéanamh ar dhícháiliú stiúrthóirí na cuideachta a lorg. Déantar amhlaidh toisc go seachnaíonn na stiúrthóirí deireadh a chur leis an gcuideachta ar bhealach cuí, is é sin, trí leachtaitheoir a cheapadh, agus iad ag ligean don chuideachta a bheith bainte den Chlár. Trí gan leachtaitheoir a cheapadh, seachnaíonn stiúrthóirí na cuideachta grinnscrúdú ar a gcuid iompair mar a fhoráiltear dó le halt 56 den Acht um Fhorfheidhmiú Dlí Cuideachtaí (AFDC).

Sa chás go mbaintear cuideachta de Chlár na gCuideachtaí, dílsítear a cuid sócmhainní atá fágtha don Aire Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe i gcomhréir le forálacha an Achta Maoine Stáit 1954.

Maoirseacht ar leachtaitheoirí

Is é ceann de na feidhmeanna reachtúla atá ag an Stiúrthóir ná:

“...ról maoirseachta a fheidhmiú, sa mhéid is a mheasann an Stiúrthóir é a bheith riachtanach nó cuí, ar ghníomhaíocht leachtaitheoirí agus glacadóirí agus iad i mbun a gcuid feidhmeanna faoi Achtanna na gCuideachtaí a chomhlíonadh”⁴⁰.

Cé go dtugann próiseas alt 56, mar a leagadh amach níos luaithe sa Chaibidil seo, deis don Oifig maoirseacht indíreach a dhéanamh ar ghnéithe áirithe d’obair leachtaitheoirí, measann an Oifig é a bheith cuí nó riachtanach ar shlí eile ó am go ham maoirseacht níos díri a dhéanamh ar obair leachtaitheoirí. Déantar an mhaoirseacht níos díri sin trí na cumhachtaí ar tugadh don Oifig le halt 57 den AFDC a fheidhmiú⁴¹.

37 Alt 160(2)(h) d’Acht na gCuideachtaí 1990, (arna leasú)

38 Alt 160(3A) d’Acht na gCuideachtaí 1990, (arna leasú)

39 Alt 160(9A) d’Acht na gCuideachtaí 1990, (arna leasú)

40 Alt 12(1)(e) den Acht um Fhorfheidhmiú Dlí Cuideachtaí

41 Áirítear foráil chomhchosúil a bhaineann le glacadóirí in Alt 323A d’Acht 1963

Foráiltear le halt 57 gur féidir leis an Stiúrthóir na nithe seo a leanas a dhéanamh:

- a iarraidh, ar a thionscnamh féin nó de bhun gearáin ó bhall, ó ranniocóir nó ó chreidiúnaí de chuid cuideachta, go dtáirgfear leabhair leachtaitheora – i ndáil le próiseas leachtaithe ar leith, nó i ndáil le gach leachtú arna ndéanamh ag an leachtaitheoir; agus
- freagraí an leachtaitheora ar aon cheisteanna a bhaineann lena bhfuil i leabhair den sórt sin, agus gach cúnaimh agus is féidir leis an leachtaitheoir a thabhairt a lorg.

Gabhann cosaintí agus teorainneacha áirithe leis na cumhachtaí a tugadh don Stiúrthóir le halt 57, is iad sin:

- ní mór don Oifig fógra a thabhairt don leachtaitheoir is freagróir faoin gcúis (faoi na cúiseanna) lena bhfuil an t-iarratas á dhéanamh; agus
- ní féidir iarratas a dhéanamh i leith leabhar a bhaineann le leachtú a tugadh chun críche níos mó ná 6 bliana roimh an iarratas.

Imscrúduithe a tosaíodh ar a tionscnamh féin

Mar a léirítear thuas, tionscnaíonn an Oifig fiosruithe agus imscrúduithe ar a tionscnamh féin nuair a mheastar é sin a bheith riachtanach nó cuí ar shlí eile, ag féachaint do na fíricí agus do na cúinsí bunúsacha. I measc na nithe a spreagann gníomhartha den sórt sin, tá:

- saincheisteanna a aithnítear go himmheánach;
- saincheisteanna a tharchuirtear go himmheánach;
- saincheisteanna a aithnítear de bhun athbhreithnithe ar ábhar a comhdaíodh leis an OCC;
- saincheisteanna a aithnítear trí mhonatóireacht ar dhlíthíocht;
- saincheisteanna a aithnítear trí athbhreithniú ar thuairisciú an phreasa, ar an idirlíon srl.

Mar shampla, is é a bhí i gceist le hábhar na bhfiosruithe a tionscnaíodh le linn na bliana ná amhras go raibh daoine féimhithe ag gníomhú mar stiúrthóirí cuideachtaí, amhras go raibh daoine ag gníomhú mar iniúchóirí cé nach raibh siad údaraithe é sin a dhéanamh agus amhras gur falsaíodh cáipéisí.

Ag brath ar chineál na gcúinsí bunúsacha, is féidir cur le fiosruithe agus le himscrúduithe na hOifige trí na nithe seo a leanas a úsáid:

- cumhachtaí sibhialta an Stiúrthóra;
- cumhachtaí coiriúla an Stiúrthóra; agus/nó
- na cumhachtaí atá dílsithe do na Gardaí atá ar iasacht leis an Oifig de bhua na hoifigigh sin a bheith ina mbaill den Gharda Síochána.

Líon na n-ionchur inmheánach – 2014

Gineadh 48 ionchur inmheánach san iomlán le linn 2014 (2013: 107).

CUID B: TRÉCHUIR

Go ginearálta, gintear ionchuir, is cuma cé acu a thagann siad ó fhoinsí inmheánacha nó ó fhoinsí seachtracha, cáschomhad a oscailt.

I gcás thuairiscí alt 56 na leachtaitheoirí, cuirtear cásanna i gcrích go nádúrtha de ghnáth nuair a dhéantar cinneadh ar cé acu a thabharfar nó nach dtabharfar faoiseamh don leachtaitheoir ón oibleagáid chun srianadh stiúrthóirí na cuideachta a lorg. Dúntar an comhad de ghnáth nuair a dheonaítear an faoiseamh sin. Sa chás nach ndéonaítear faoiseamh, nó nach ndéonaítear é ach go páirteach (is é sin deonaítear i gcás roinnt de na stiúrthóirí, seachas i gcás gach duine díobh), déanann an Oifig faireachán ar na himeachtaí iomchuí srianta nó dícháilithe agus taifeadtar an toradh chomh luath agus a dhéantar cinneadh ar na himeachtaí sin. Mar sin féin, déanann an Oifig athbhreithniú ar chásanna ó am go ham nuair a chuirtear imní in iúl di faoi na nithe seo a leanas, mar shampla:

- inmheabhruithe inchreidte táillí iomarcacha leachtaitheoirí;
- mainneachtain shoiléir sócmhainní a leithdháileadh ar bhonn tráthúil; agus
- mainneachtain shoiléir leachtú a thabhairt chun críche laistigh d'amfhráma réasúnach.

I gcás ionchuir eile, amhail, mar shampla, tuairiscí iniúchóirí, gearáin, tarchuir srl., osclaítear comhad agus déantar scrúdú ar an ábhar chun cinneadh a dhéanamh, sa chéad ásc, ar cé acu atá nó nach bhfuil sé ina ábhar a thagann faoi shainchúram na hOifige. Ina dhiaidh sin, déantar dul chun cinn ar chásanna ar an mbonn a mheastar a bheith is oiriúnaí dá gcúinsí ar leith. I measc na modhanna dul chun cinn, tá:

- bualadh leis an ngearánaí, d'fhonn tuiscint níos fearr a fháil de ghnáth ar na saincheistanna a bhfuil gearán á dhéanamh ina leith;
- bualadh leis na stiúrthóirí (mar shampla, i gcás a bhaineann le hiasachtaí stiúrthóirí);
- cumhachtaí sibhialta a fheidhmiú amhail, mar shampla éilimh a eisiúint chuig:
  - stiúrthóirí cuideachtaí chun leabhair agus taifid chuideachtaí a tháirgeadh;
  - leachtaitheoirí chun a gcuid leabhair agus taifid leachtaithe a tháirgeadh;
  - daoine atá ag gníomhú, nó a airbheartaíonn chun gníomhú, mar iniúchóirí le haghaidh fianaise a tháirgeadh ar a gcuid cáilíochtaí;
  - leachtaitheoirí á cheangal orthu tuairiscí alt 56 atá amuigh a chomhdú;
- cumhachtaí coiriúla a fheidhmiú, amhail, mar shampla, barántais chuardaigh a fhorghníomhú, cumhacht na gabhála a fheidhmiú srl.;
- dul i dteagmháil le húdaráis reachtúla eile a d'fhéadfadh a bheith in ann cabhrú le fiosruithe na hOifige, mar shampla, trí fhaisnéis iomchuí a chomhroinnt.

Ar chríochnú fiosruithe na hOifige, déantar cinneadh ar an gcineál gnímh is oiriúnaí atá le glacadh. Is féidir leis na nithe seo a leanas a bheith i gceist anseo:

- cinneadh a dhéanamh gan aon gníomh eile a ghlacadh (mar shampla, i gcásanna ina léiríonn fiosruithe nach raibh aon sárú ar dhlí na gcuideachtaí nó go raibh an sárú mionchúiseach ó thaobh cineáil de agus, mar thoradh air sin, gur díreireach a bheadh gníomh forfheidhmithe);
- cinneadh a dhéanamh gan gníomh forfheidhmithe a ghlacadh ar an ócáid seo ach, ina áit sin, rabhadh a eisiúint go mbrostofar gníomh forfheidhmithe má dhéantar an sárú arís (mar shampla, i gcásanna inar réitíodh an sárú);
- ábhair a tharchur chuig údaráis reachtúla eile nó chuig comhlachtaí gairmiúla eile i gcásanna ina mbaineann na hábhair le sainchúraim faoi seach na n-údarás agus na gcomhlachtaí sin;
- imeachtaí sibhialta a thionscnamh;
- imeachtaí coiriúla a thionscnamh.

Sna Táblaí seo a leanas, leagtar amach sonraí ar na hualaí éagsúla cáis a ndearna an Oifig dul chun cinn orthu le linn na bliana faoi athbhreithniú. Tugtar sonraí sa chéad chuid eile den Chaibidil seo ar na haschuir a thagann as próiseáil a dhéanamh ar ualaí éagsúla cáis na hOifige.

Tábla 12
Tréachur thuairiscí alt 56 na leachtaitheoirí – 2014

Tuairiscí alt 56 idir lámha ar 1 Eanáir, 2014		765 ⁴²
Tuairiscí nua a fuarthas i 2014	1,512	
Lúide: Tuairiscí ar a rinneadh cinntí i 2014	1,701	
Tuairiscí alt 56 idir lámha ar 31 Nollaig, 2014		576

Tugtar sonraí níos déanaí sa Chaibidil seo ar chinntí na hOifige ar thuairiscí leachtaitheoirí.

Tábla 13
Tréachur cásanna eile – 2014

Cásanna eile idir lámha ar 1 Eanáir, 2014		154 ⁴³
Cásanna nua a osclaíodh i 2014	450 ⁴⁴	
Lúide: Cásanna a críochnaíodh i 2014	514	
Cásanna eile idir lámha ar 31 Nollaig, 2014		90

42 Athluaite ó Thuarascáil Bhliantúil 2013

43 Athluaite ó Thuarascáil Bhliantúil 2013

44 402 ionchur seachtrach (tagraíonn Tábla 9 dóibh) móide 48 ionchur inmheánach

CUID C: ASCHUIR

Aschuir ó phróiseas alt 56

Cinntí a rinneadh ar thuiriscí leachtaitheoirí

Rinne an Oifig cinntí críochnaitheacha (is é sin cinntí seachas iad siúd chun ‘Faioseamh ag an am seo’ a dheonú) ar 1,174 tuairisc leachtaitheoirí le linn 2014 (2013: 1,356), agus rinneadh 527 cinneadh eile chun ‘Faioseamh ag an am seo’ a dheonú (2013: 622).

As na cinntí críochnaitheacha a rinneadh le linn 2014, rinneadh 1,098 ceann acu i ndáil le tuairiscí tosaigh (2013: 1,014), agus rinneadh 603 ceann eile acu i ndáil le tuairiscí ina dhiaidh sin (2013: 342).

Déantar anailís sa dá Thábla seo a leanas ar na cinntí a rinneadh i ndáil le tuairiscí tosaigh agus le tuairiscí iardain sin faoi seach.

Tábla 14

Anailís ar chinntí a rinneadh i ndáil le tuairiscí tosaigh alt 56 na leachtaitheoirí

Cineál cinnidh	2014	%	2013	%
Faioseamh iomlán ⁴⁵	753	68	951	69
Gan faioseamh a dhámhadh ⁴⁶	44	4	47	4
Faioseamh páirteach ⁴⁷	8	1	16	1
Faioseamh ag an am seo ⁴⁸	293	27	359	26
Iomlán	1,098	100	1,373	100

Tábla 15

Anailís ar chinntí a rinneadh i ndáil le tuairiscí ina dhiaidh sin alt 56 na leachtaitheoirí

Cineál cinnidh	2014	%	2013	%
Faioseamh iomlán ⁴⁵	250	41	239	39
Gan faioseamh a dhámhadh ⁴⁶	90	15	80	13
Faioseamh páirteach ⁴⁷	29	5	23	4
Faioseamh ag an am seo ⁴⁸	234	39	263	44
Iomlán	603	100	605	100

Tá liostaí iomlána de na stiúirthóirí, agus de na cuideachtaí lena mbaineann, ar deonaíodh faioseamh iomlán agus faioseamh ‘ag an am seo’ dóibh le linn 2014 ar fáil ag www.osfc.ie.

45 Dámhadh faioseamh iomlán i gcásanna ina ceapann an Oifig tuairim, bunaithe ar eolas le fáil (tuairisc(i) an leachtaitheoir san áireamh), go dealraíonn di gur ghníomhaigh gach stiúirthóir uile na cuideachta dócmhainní go macánta agus go freagrach agus cúrsaí na cuideachta á stiúradh acu.

46 Níor dámhadh faioseamh nuair ceapann an Oifig tuairim, bunaithe ar eolas a le fáil (tuairisc(i) an leachtaitheoir san áireamh), nach bhfuil go leor fianaise gur ghníomhaigh aon cheann de stiúirthóirí na cuideachta dócmhainní go macánta agus go freagrach agus cúrsaí na cuideachta á stiúradh acu.

47 Dámhadh faioseamh páirteach in imthosca ina ceapann an Oifig tuairim, bunaithe ar eolas le fáil (tuairisc(i) an leachtaitheoir san áireamh), go dealraíonn di gur ghníomhaigh roinnt stiúirthóirí na cuideachta dócmhainní ach nach leo ar fad go macánta agus go freagrach agus cúrsaí na cuideachta á stiúradh acu.

48 Dámhadh ‘Faioseamh ag an am seo’ i gcásanna ina raibh an Oifig sásta gur theastaigh tuilleadh ama ón leachtaitheoir chun a imscrúdú ar chúis le forléasadh na cuideachta a dul chun cinn/críochnú. Ar an dul céanna, ó am go ham, síleann an Oifig go bhfuil gá cinneadh cinnititheach a chur ar athlá mar gheall ar castacht cúrsaí cuideachtaí áirithe agus an riachtanas gaolmhar rannpháirtíocht forlíontach leis an leachtaitheoir bainteach. Agus ‘Faioseamh ag an am seo’ dámhaithe, tá ceangal ar a leachtaitheoir tuairisc nua a thabhairt isteach.

Torthaí iarratais na leachtaitheoirí chuig an gCúirt

Mar a léiríodh níos luaithe sa Chaibidil seo, sa chás nár dheonaigh an Oifig faoiseamh dóibh, éilítear ar leachtaitheoirí iarratas a dhéanamh chuig an Ard-Chúirt chun srianadh na stiúrthóirí iomchuí cuideachtaí a lorg. I gcásanna áirithe, roghnóidh leachtaitheoirí, mar thoradh ar a gcuid imscrúduithe féin, dícháiliú stiúrthóirí, seachas srianadh stiúrthóirí, a lorg. Leagtar amach sa Tábla thíos sonraí ar thorthaí iarratais na leachtaitheoirí chuig an gCúirt, faoi mar a thug an Ard-Chúirt iad le linn na bliana.

Tábla 16
Torthaí iarratais na leachtaitheoirí chuig an gCúirt – 2014

	Cásanna	Stiúrthóirí curtha orthu
Orduithe um shrianadh deonta	118	182
Orduithe dícháiliú deonta	11	16
Gan Orduithe deonta	12	25
Iomlán	136⁴⁹	218⁴⁹

Tugtar tuilleadh anailíse in Aguisíní 3 go 5 den Tuarascáil seo ar na hOrduithe a rinne an Chúirt de bhun iarratais leachtaitheoirí.

Fíricí agus cúinsí a ndearna an Ard-Chúirt breithniú orthu agus Orduithe Dícháilithe á ndéanamh aici

Is leagtha amach thíos, chun críocha léiriúcháin, atá samplaí de na cineálacha saincheisteanna a ndearna an Ard-Chúirt breithniú orthu agus na hOrduithe dícháilithe atá liostaithe in Aguisín 4 a ghabhann leis an Tuarascáil seo á ndéanamh aici. Rinneadh na hOrduithe sin de bhun iarratais dícháilithe a rinne na leachtaitheoirí ceaptha tar éis dóibh tuairiscí alt 56 dá gcuid a chur faoi bhráid na hOifige:

- cuireadh trí chuideachta ghaolmhara faoi leachtú tar éis achainí ó na Coimisinéirí Ioncaim. Ba ag na cuideachtaí dliteanais chánach a chuimsigh measúnuithe do na blianta 2007-09. Theip ar na stiúrthóirí leabhair chuntais chúí a choimeád agus ba neamhiontaofa a bhí an Ráiteas Cúrsaí a cuireadh faoi bhráid an leachtaitheora;
- bhí baint ag cuideachta a bhí i mbun gníomhaíocht tógála, agus easnamh €3.83m uirthi, le forbairt neamhchríochnaithe ar cheannaigh na stiúrthóirí go pearsanta iad. Theip ar na stiúrthóirí sócmhainní, leabhair agus taifid na cuideachta a sholáthar agus a chosaint agus theip orthu freisin comhoibriú leis an leachtaitheoir. Bhain an chuideachta úsáid as cistí CBL mar chaipiteal oibre agus theip uirthi a freagrachtaí a chomhlíonadh i ndáil le tuairisceáin eile nár bhain le CBL. Baineadh úsáid as cártaí creidmheasa agus as cistí eile le haghaidh caiteachas pearsanta freisin;
- i gcás dhá chuideachta ghaolmhara a raibh baint acu leis an earnáil réadmhaoine/tógála, bhí €165k agus €161k ag dul do na Coimisinéirí Ioncaim orthu faoi seach, agus iasachtaí bainc ar fiú €24.4m agus €5m iad acu faoi seach freisin. B'ionann caillteanais channacha trádála agus níos mó ná €10m agus, i gcás an dá chuideachta, ní raibh aon rialú costas ná aon leithdháileadh costas ar jab aonair ar bith ann. Baineadh úsáid as cistí suntasacha na cuideachta chun speansais phearsanta na stiúrthóirí a íoc agus bhí meath gan mhíniú ann ar shócmhainní agus ar íocaíochtaí le páirtithe gaolmhara;
- rinne na Coimisinéirí Ioncaim achainí chuig an Ard-Chúirt ar fhoirceannadh suas le dhá chuideachta de bhun éileamh ar ÍMAT, ar ÁSPC, ar CBL agus ar CCI gan íoc. Ba iad na suimeanna lena mbaineann ná suim €444k agus suim mheasta €288k faoi seach. Theip ar na stiúrthóirí leabhair chuntais chúí a choimeád agus theip orthu freisin comhoibriú leis an leachtaitheoir agus le hOrduithe ón Ard-Chúirt maidir le faisnéis airgeadais a chur ar fáil. Aistríodh sócmhainní chuig cuideachta ghaolmhar, rud a léirigh fianaise ar ghníomhaíocht athchuideachta. Baineadh úsáid as acmhainní cuideachta chun teach a thógáil do bhaill teaghlaigh gan íocaíocht. Ina theannta sin, sháraigh beirt de na stiúrthóirí téarmaí a srianta faoi seach a bhain le cuideachta roimhe;

- chuaigh stiúrthóirí cuideachta i mbun tearcíocaíocht agus tearcthuairisciú cánacha a bhí córasach agus d'aon ghnó ar feadh trí bliana ar a laghad, rud as ar tháinig fiachas os cionn €346k a bhí dlite do na Coimisinéirí loncaim. Fuarthas iasacht os cionn €216k de chuid duine de na stiúrthóirí a bheith bréagach agus thug na stiúrthóirí mífhaisnéis faoi fhigiúirí trádála freisin. Theip ar na stiúrthóirí freagairt d'iarraí ón leachtaitheoir ar fhaisnéis agus ar mhíniúcháin maidir leis na difríochtaí suntasacha a aimsíodh sna taifid airgeadais. Mar thoradh air sin, tháinig an leachtaitheoir ar an gconclúid gur theip ar na stiúrthóirí leabhair chuntais chuí a choimeád. Chomh maith leis sin, sháraigh na stiúrthóirí oibleagáidí fostaíochta agus gaolmhara a bhain le gan an pá íosta náisiúnta a íoc. Sháraigh siad forálacha an Achta um Eagrú Ama Oibre freisin;
- bhí cuideachta faoi réir iniúchta ó na Coimisinéirí loncaim, rud inar sainaithníodh go raibh dliteanais chánach tearcthuairiscithe go mór aici. I gcodarsnacht leis an bhfigiúr €128k a tuairiscíodh, ba é €1.31m an tsuim iarbhír a bhí dlite. Tháinig an tsuim sin chun cinn de bharr nár nocht an chuideachta, nó de bharr gur thearcthuairiscigh an chuideachta, na dliteanais ÍMAT agus ÁSPC a bhí aici;
- theip ar chuideachta a raibh baint aici le hinnealra talmhaíochta a dhíol agus a dheisiú leabhair chuntais chuí a choimeád. Níor tugadh léargas cruinn ar staid airgeadais na cuideachta sa Ráiteas Cúrsaí a chuir na stiúrthóirí ar fáil. Le linn iniúchta ó na Coimisinéirí loncaim, ní raibh an chuideachta in ann fianaise leordhóthanach a thabhairt ar cheannacháin ar feadh roinnt blianta. Dá bharr sin, d'eisigh na Coimisinéirí loncaim éileamh ar íocaíocht de bheagnach €1.5m, rud nach raibh an chuideachta in ann a íoc;
- in ionad na suime €70k a tuairiscíodh, bhí dliteanas CBL ar fiú €1m é ag cuideachta a bhí á himscrúdú ag an mBíúro um Shócmhainní Coiriúla i ndáil le calaíocht cáin cláraithe feithiclí agus le ceisteanna eile;
- lean cuideachta de bheith ag trádáil agus í dócmhainneach tar éis di fiachas suntasach a thógáil lena príomhsholáthraí sa Ríocht Aontaithe. Rinne soláthraí eile a bhí lonnaithe in Éirinn éileamh ar íocaíocht a sheirbheáil de bhun alt 214 d'Acht na gCuideachtaí 1963, i ndáil leis an bhfiachas gan íoc. Rinne banc na cuideachta 27 seic neamhíochta a sheoladh ar ais, agus luach comhiomlán de thart ar €147k orthu. Sheirbheáil na Coimisinéirí loncaim éileamh deiridh in éineacht le Fógra Astaithe. Ní rabhthas in ann stoc a taifeadh sna taifid airgeadais a réiteach le stoc fisiciúil. Chomh maith leis sin, b'ionann taiscí a tógadh ó chustaiméirí i ndáil le hearraí nár soláthraíodh ina dhiaidh sin agus €132k.

Aschuir shibhialta ó phróiseas alt 56

Le linn na bliana, rinneadh dul chun cinn ar thrí chás ina raibh doiciméid agus ábhair eile á lorg ag leachtaitheoirí de bhun alt 57 den AFDC. I gcás amháin, agus tar éis scrúdú ag an Oifig seo, rinne an leachtaitheoir níos mó ná €70,000 a leithdháileadh ar na Coimisinéirí loncaim agus ar Ghníomhaireachtaí Stáit eile. Sa dara cás, tharhair an Oifig ceisteanna áirithe chuig na Coimisinéirí loncaim tar éis di faisnéis agus míniúcháin áirithe a lorg agus a fháil ón leachtaitheoir lena mbaineann. Dúnadh an tríú cás tar éis don Oifig a scrúdú ar na ceisteanna lena mbaineann a chríochnú.

Aschuir choiriúla ó phróiseas Alt 56

Ó thráth go chéile, sainaithníonn athbhreithniú na hOifige ar thuariscí leachtaitheora saincheisteanna a meastar a dteastaíonn gníomhartha uathu de bheis ar chinntiúchán a dhéanamh i ndáil le cibé acu ar cheart nó nár cheart faoiseamh a dheonú. I measc na ngníomhartha siúd bíonn an méid a leanas i gceist, de ghnáth:

- tarchuir inmheánacha a dhéanamh de shaincheisteanna a meastar a dteastaíonn breis imscrúdú uathu agus/ nó gníomh forfheidhmithe; agus
- tarchuir a dhéanamh do chomhlachtaí eile rialála.

Le linn na bliana faoi athbhreithniú, lean an Oifig le haghaidh a thabhairt ar an teip, ar thaobh líon beag leachtaitheoirí, oibleagáidí tuairiscithe a chomhlíonadh ar bhealach tráthúil. Ag tús na bliana, bhí ionchúiseamh amháin ar siúl agus cuireadh tús le 3 ionchúiseamh eile le linn na bliana. Cuireadh trí ionchúiseamh i gcrích le linn na bliana, agus na cinntí seo a leanas ag gabháil leo:

- cuireadh fineáil €500 ar leachtaitheoir amháin (i ndáil le dhá thuairisc ar leith faoi alt 56) agus d'ordaigh dó costais ionchúisimh ar fiú €1,250 eile iad a íoc;
- sa dara cás, rinneadh dhá thoghairm a scriosadh amach ar iarraidh ó OSFC agus ghlan an cosantóir costais ionchúisimh €1,250; agus
- sa tríú cás, i bhfianaise chúinsí ar leith an chosantóra, rinne OSFC na toghairmeacha a scriosadh amach gan Ordú le haghaidh costas.

Bhí ceathrú cás fós ar siúl ag deireadh na bliana.

Aschuir na hoibre forfheidhmithe

Déantar obair forfheidhmithe na hOifige ar roinnt bealaí éagsúla, ina measc siúd:

- dul i dteagmháil le stiúirthóirí cuideachtaí agus le páirtithe leasmhara eile d'fhonn réiteach/leasúchán deonach a bhaint amach i gcásanna neamhchomhlíonta;
- cumhachtaí sibhialta an Stiúirthóra a fheidhmiú d'fhonn comhlíonadh a bhaint amach;
- fianaise ar shárúithe féideartha ar fhorálacha rialála, seachas iad siúd a bhaineann le dlí na gcuideachtaí, a tharchur chuig rialtóirí iomchuí (lena n-áirítear ábhair iomchuí a tharchur chuig comhlachtaí gairmiúla freisin);
- réitigh shibhialta a lorg san Ard-Chúirt, amhail, mar shampla, iarratas a dhéanamh chuig an Ard-Chúirt le haghaidh dícháiliú stiúirthóirí cuideachtaí ar chúiseanna sonrathie;
- imeachtaí achoimre a thabhairt os comhair na Cúirte Dúiche; agus
- comhaid imscrúdaithe a tharchur chuig an Stiúirthóir Ionchúiseamh Poiblí lena bhreithniú ar cé acu atá nó nach bhfuil údar ag na hábhair sna comhaid sin le hionchúiseamh coiriúil os comhair na Cúirte Cuarda, tar éis mion-imscrúdú a dhéanamh agus teacht ar an tuairim ar bhonn an mhion-imscrúdaithe sin go bhféadfadh údar a bheith le triail ar díotáil mar gheall ar fhianaise ar choiriúlacht a bhfuiltear in amhras uirthi.

Leagtar amach thíos na príomh-aschuir a bhaineann le gníomhaíochtaí forfheidhmithe na hOifige.

Réiteach/leasúchán deonach a bhaint amach

I 115 (2013: 175) chás inar tuairiscíodh, nó inar tháinig chun solais ar shlí eile, sárúithe amhrasta ar iasachtaí stiúirthóirí, tháinig réitigh (lena n-áirítear aisíocaíocht/laghdú iasachtaí) arbh fhiú €66m san iomlán iad (2013: €62m) as gníomhartha na hOifige. I measc na ngníomhartha a ghlac an Oifig agus iad ag tabhairt faoin gcuspóir lena mbaineann ceartú a bhaint amach ar bhonn deonach, bhí cruinnithe a chur ar bun le stiúirthóirí cuideachta de chuid 8 gcuideachta ar leith.

Chomh maith leis sin, thug an Oifig rabhadh foirmiúil do na daoine seo a leanas:

- 14 dhuine aonair a raibh imní ina leith gur airbheartaigh siad a bheith ag gníomhú mar iniúcháirí gan a bheith cáilithe gníomhú sa cháil sin; agus
- stiúirthóirí de chuid 13 cuideachta i ndáil le ceisteanna a bhain le leabhair chuntais chuí a choimeád.

Comhlíonadh a áirithiú trí chumhachtaí sibhialta an Stiúirthóra a fheidhmiú

Úsáideadh roinnt forálacha reachtúla éagsúla go rathúil le linn 2014 d'fhonn comhlíonadh Achtanna na gCuideachtaí a áirithiú. Ina measc siúd:

- 2 ordú faoi alt 131(3) d'Acht na gCuideachtaí 1963, (arna leasú) ("Acht 1963") lenar éilíodh tionól Cruinnithe Ginearálta Bliantúla ("CGB") cuideachtaí (2013: 2). Eisíodh na horduithe sin tar éis breithniú a dhéanamh ar ghearáin a fuarthas ó bhaill de na cuideachtaí lena mbaineann;
- 2 ordú faoi alt 145(3A) d'Acht 1963 lenar éilíodh táirgeadh miontuairiscí ó CGBanna cuideachtaí, chomh maith le táirgeadh miontuairiscí ó chruinnithe na stiúirthóirí/ó chruinnithe Choistí na stiúirthóirí. Mar an gcéanna, eisíodh na horduithe sin tar éis breithniú a dhéanamh ar na gearáin a fuarthas;
- 277 n-ordú, de bhun alt 371(1) d'Acht 1963, lenar éilíodh ar leachtaitheoirí a gcuid oibleagáidí tuairiscithe faoi alt 56 den AFDC a chomhlíonadh;
- 4 éileamh (2013: 2) faoi alt 19 d'Acht na gCuideachtaí 1990 ("Acht 1990"), a cheangail soláthar cáipéisí.

Tarchuir chuig comhlachtaí gairmiúla agus rialála eile

Cé go bhfuil oibleagáid ar an Oifig faisnéis rúnda a dtagann ina seilbh aici a choinneáil, tá foráil reachtúil⁵⁰ d'fhaisnéis a chur in iúl do thriú páirtithe áirithe (comhlachtaí rialála eile agus comhlachtaí gairmiúla áirithe) ar choinníoll go sásaítear critéir fhorordaithe áirithe.

De bhun na forála roimhe seo, rinneadh 7 dtarchur (2013: 11) chuig CACanna le linn na bliana. Ag féachaint dá shainchúram reachtúil vis-vis na CACanna, tugtar cóipeanna de tharchuir den sórt sin d'ÚMICÉ i ngach cás.

I measc na saincheistanna a tharchuirtear chuig CACanna go minic, tá:

- cásanna ina bhfuil amhras go n-airbheartaíonn baill iniúchtaí a dhéanamh nuair nach bhfuil sé/sí údaraithe ag a chuid/cuid comhlachtaí gairmiúla é sin a dhéanamh nó nuair atá sé/sí coiscthe ar shlí eile de bhua dlí nó oibleagáidí gairmiúla;
- neamhthuairisciú, nó tuairisciú moillithe, cionta indíotáilte a bhfuiltear in amhras orthu;
- ceistanna a bhaineann le cineál na dtuairimí iniúchta a thugtar i leith cuideachtaí faoi theorainn ráthaíochta;
- mainneachtain freagra a thabhairt ar fhiosruithe arna n-ardú ag an Oifig tar éis di tuairiscí a fháil faoi chionta indíotáilte.

Mar aon leis an méid sin roimhe seo, déanann an Oifig tarchuir chuig comhlachtaí rialála eile nuair a mheastar é a bheith riachtanach nó cuí ar shlí eile.

Forfheidhmiú sibhialta

Cuideachtaí díscailte dócmhainneacha

Mar a leagadh amach níos luaithe sa Chaibidil seo, sa chás go raibh cuideachtaí dócmhainneach nuair a baineadh den Chlár iad, is é beartas na hOifige breithniú a dhéanamh ar dhícháiliú stiúrthóirí cuideachtaí den sórt sin a lorg i gcásanna cuí.

Baintear na mílte cuideachta den Chlár in aon bhliain ar leith. Mar sin féin, ní bhíonn ach cuid acu dócmhainneach. Tarlaíonn sé nach mbíonn cuid mhór cuideachtaí eile acu ag trádáil a thuilleadh nó go mbíonn gach dliteanas gan íoc dá gcuid scaoilte acu sular baineadh den Chlár iad. Mar gheall air sin, féachann an Oifig le cuideachtaí a aithint nuair atá fianaise go raibh fiacha neamhíoctha ábhartha ann ag an dáta ar ar baineadh den Chlár iad.

Le linn na bliana faoi athbhreithniú, rinne an Ard-Chúirt cinneadh ar 4 chás (2013: 14) a bhain le hiarratais ón Oifig ar stiúrthóirí a dhícháiliú. In dhá cheann de na cásanna sin, rinne an Chúirt Orduithe Dícháilithe i ndáil le ceathrar (2013: 25 Ordú Dícháilithe agus 3 Ordú Srianata). Sa 2 chás eile, dhiúltaigh an Chúirt Orduithe Dícháilithe a dhéanamh. Tar éis di machnamh a dhéanamh ar na breithiúnais sa dá chás deiridh sin, chinn an Oifig achomharc a dhéanamh in aghaidh an dá cheann acu. Taisceadh Fógraí Achomhairc leis an gCúirt Achomhairc ina dhiaidh sin. Bhí na hachomhairc sin fós ar feitheamh ag deireadh na bliana.

Mar is léir ó na sonraí thuas, bhí laghdú suntasach ann in iarratais den chineál sin ón Oifig le linn na bliana faoi athbhreithniú. Den chuid is mó, tharla sé sin mar gheall ar an gcinneadh achomhairc a thaisceadh agus iarratais eile a chur siar ar feitheamh breithniú a dhéanamh ag an gCúirt Achomhairc ar na saincheistanna lena mbaineann.

Chinn an Oifig 17 gcás eile (2013: 41) gan ghníomh sa Chúirt agus, ag deireadh na bliana, bhí cinntí ón Ard-Chúirt ar feitheamh i ndáil le 2 chás eile. Dá bhrí sin, caitheadh le 23 cás san iomlán (2013: 64) le linn na bliana faoi athbhreithniú. Tá tuilleadh sonraí faoi Orduithe a rinne an Ard-Chúirt leagtha amach sa Tábla thíos.

Tábla 17

Orduithe Dícháilte a fuarthas de bhun alt 160(2)(h) d'Acht na gCuideachtaí 1990

Ainm na Cuideachta	Uimhir na Cuideachta	Daoine ar a cuireadh Dícháiliú	Dáta Tosaithe	Dáta Scoiran
Peter Redmond Limited	384914	Peter Redmond	19.05.14	19.05.19
		Helena Redmond	19.05.14	19.05.19
Alford Construction Limited	372457	Derek Alford	01.09.14	01.09.18
		Denise Alford	01.09.14	01.09.17

Imeachtaí eile forfheidhmithe shibhialta

Aventine Resources cpt/John Francis Liwosz agus Anthony William Brown

Mar a leagadh amach i dTuarascáil Bhliantúil 2013, thionscain an Oifig imeachtaí dícháilte Ard-Chúirte in aghaidh an Uasail John Francis Liwosz agus an Uasail Anthony William Brown, stiúirthóirí Aventine Resources cpt, i leith Orduithe de bhun alt 160(2)(b) (sárú dualgais) agus alt 160(2)(f) (mainneachtain sheasmhach) d'Acht 1990. Tar éis an caingean a éisteacht le linn na bliana faoi athbhreithniú, rinne an Ard-Chúirt Orduithe Dícháilte faoi alt 160(2)(b) agus alt 160(2)(f) faoi seach in aghaidh an Uasail Liwosz (7 mbliana) agus an Uasail Brown (6 bliana). Anuas air sin, dheonaigh an Ard-Chúirt a costais don Oifig, fómhais a ndéanfaí ar na costais ar mhainneachtain comhaontaithe.

Bhí an dlíthocht sin suntasach sa dóigh is gurbh í sin an chéad uair a fuair an Oifig Orduithe Dícháilte de bhun alt 160(2)(f) (mainneachtain sheasmhach). Chuige sin, chinn an Ard-Chúirt nach amháin gur theip ar na Freagróirí go seasmhach cloí le ceanglais Achtanna na gCuideachtaí, sháraigh siad na téarmaí in dhá Ordú Ard-Chúirte, a mbeadh sé réasúnach agus oiriúnach Ordú Dícháilte a dhéanamh ar an bhforas deireanach sin amháin.

An tUasal Michael Bailey agus an tUasal Thomas Bailey/Bovale Developments⁵¹

Mar a tagraíodh dó i dTuarascálacha Bliantúla roimhe seo, thionscain an Oifig imeachtaí dícháilte in aghaidh an Uasail Michael Bailey agus an Uasail Thomas Bailey (na Freagróirí), stiúirthóirí Bovale Developments ("Bovale"), in 2006.

Éisteacht an cás an 21 Deireadh Fómhair 2013 roimh an mBreitheamh Onórach Finlay Geoghegan agus thug an Chúirt breithiúnas an 9 Nollaig 2013. Rinne sí ordú de bhun alt 160 d'Acht 1990 (arna leasú) lena dícháilíodh an tUasal Michael Bailey agus an tUasal Thomas Bailey ar feadh 7 mbliana. Agus í ag teacht ar an téarma dícháilte, mheas an Chúirt gurbh ionann an tréimhse dícháilte chuí agus 14 bliana murach na himthosca maolaitheacha ach, ag cur na dtosca maolaitheacha san áireamh, ba chuí a bhí téarma 7 mbliana.

Leag an Chúirt bac ar theacht in éifeacht an Ordaithe an tráth sin mar gur chuir na Freagróirí in iúl go raibh sé mar rún acu iarratas a dhéanamh, de bhun alt 160(8) d'Acht 1990, ar mhéid faoisimh ón Ordú Dícháilte. Éisteacht iarratas na bhFreagróirí ar fhaoiseamh an 1 Bealtaine 2014. Chuir an Chúirt an bac ar ceal ag an éisteacht sin (is é sin, tháinig an tOrdú Dícháilte in éifeacht) ach thug sí údarás do na Freagróirí leanúint de bheith ina stiúirthóirí nó de bhaint a bheith acu i mbainistiú cuideachtaí áirithe, mar atá liostaithe i Sceideal a cuireadh ar fáil don Chúirt, go dtí an 30 Meán Fómhair 2014 agus an dáta sin san áireamh, ar choinníoll go gceapfaí beirt stiúirthóirí breise ar a laghad chuig na cuideachtaí ábhartha. Tar éis iarratas eile ar fhaoiseamh a rinne na Freagróirí, a tháinig os comhair na Cúirte an 17 Iúil 2014, thug an Chúirt treoir go n-athrófaí an tOrdú réamhluaithe ón 1 Bealtaine 2014 ionas go dtabharfaí cead do na Freagróirí leanúint de bheith ina stiúirthóirí nó de bhaint a bheith acu le bainistiú na gcuideachtaí atá liostaithe sa Sceideal thuas ar choinníoll go gceapfaí stiúirthóir breise amháin ar a laghad chuig gach cuideachta ábhartha an 20 Iúil 2014 nó roimh an dáta sin.

Banc Náisiúnta na hÉireann Teoranta (“BNÉ”)/Seirbhísí Airgeadais Bhanc Náisiúnta na hÉireann Teoranta (“SABNÉ”)

Mar a leagadh amach i dTuairiscálacha Bliantúla roimhe seo, tá páirt glactha ag an Oifig i sraith cásanna sibhialta idirghaolmhara. Tagann gach ceann de na cásanna sin ó Thuairiscáil na gCigirí (arna gceapadh faoi Alt 8 d’Acht 1990) chun imscrúdú a dhéanamh ar Ghnóthaí an BNÉ agus an SABNÉ⁵².

I mí Iúil 2005, thionscain an Oifig imeachtaí Dícháilithe in aghaidh naonúir a bhí ina stiúirthóirí agus/nó ina n-oifigigh de chuid an BNÉ agus/nó an SABNÉ roimhe seo. Ba í an staid ag tús na bliana 2014 ná go raibh sé cinn de na cásanna tugtha chun críche go hiomlán agus go raibh dátaí éisteachta Cúirte Uachtaraí ar feitheamh maidir le trí achomharc⁵³ in aghaidh cinntí a rinne an Ard-Chúirt roimhe sin.

Le linn na bliana faoi athbhreithniú, tháinig dhá cheann de na hachomhairc os comhair na Cúirte Uachtaraí. Bhain an dá cheann de na cásanna sin le hachomhairc a rinne na Freagróirí in aghaidh Orduithe Dícháilithe a rinne an Ard-Chúirt. Le toiliú, rinne an Chúirt Uachtarach Orduithe lenar neamhníodh Orduithe na hArd-Chúirte agus d’fhorchuir sí Dearbhuithe Srianta a thiocfadh in éifeacht ó na dátaí ar a ndearnadh na hOrduithe in 2014. Sa dá chás, rinne na hAchomharcóirí ranníocaíochtaí le haghaidh chostais dlí na hOifige. Ag deireadh na bliana, bhí dáta le haghaidh an t-aon achomharc amháin atá fágtha chuig an Ard-Chúirt a éisteacht ar feitheamh.

Iarratais ar fhaoiseamh faoi alt 152 d’Acht 1990

Foráiltear le halt 152 d’Acht 1990, i measc nithe eile:

- féadfaidh duine lena mbaineann dearbhú srianta, laistigh de bhliain amháin ar a mhéid tar éis dearbhú a bheith déanta, iarratas a dhéanamh chun na Cúirte ar fhaoiseamh, go hiomlán nó go páirteach, ón srianadh agus féadfaidh an Chúirt má mheasann sí é a bheith ceart agus cothromasach déanamh amhlaidh an faoiseamh sin a dheonú ar cibé téarmaí agus coinníollacha is cuí léi; agus
- ar fhógra a fháil faoin rún iarratas den chineál sin ar fhaoiseamh a dhéanamh, cuirfidh an leachtaitheoir in iúl láithreach do na creidiúnaithe agus do na ranníocóirí sin de chuid na cuideachta a bheidh curtha in iúl dó, nó a mbeidh sé faighte amach aige cé hiad, go bhfuair sé fógra den sórt sin.

Le linn na bliana faoi athbhreithniú, tháinig an Oifig ar an eolas faoi iarratais bheartaithe ar fhaoiseamh de bhun alt 152 in dhá chás ar leith. I gcás amháin, rinne an Oifig teagmháil leis an iarratasóir agus chuir sí in iúl don iarratasóir an fhaisnéis ar cheart, i measúnú na hOifige, aird na Cúirte a tharraingt uirthi maidir leis an iarratas beartaithe. Tharraing an t-iarratasóir an t-iarratas siar ina dhiaidh sin. Sa dara cás, bhí an t-iarratas ar feitheamh fós ag deireadh na bliana.

Dlíthíocht sibhialta eile

Le linn na bliana faoi athbhreithniú, thionscain Gearánaí imeachtaí Ard-Chúirte in aghaidh roinnt Cosantóirí, an Oifig san áireamh. Ó thaobh na hOifige de, líomhain an Gearánaí gur theip ar OSFC imscrúdú ceart a dhéanamh ar cheist a tharchuir an Gearánaí chuici roinnt blianta roimhe sin.

A luaithe ab fhéidir, d’éisigh an Oifig Rún go gcaithfí imeachtaí an Ghearánaí amach mar nár nochtadh cúis chaingne agus/nó go raibh siad suaibhreasach agus cráiteach. Tar éis di an cheist a bhreithniú, rinne an Ard-Chúirt Ordú lenar cealaíodh éileamh an Ghearánaí in aghaidh na hOifige agus ní dhearnadh aon Ordú maidir le costais in aghaidh na hOifige.

⁵² Cheap an Ard-Chúirt na Cigirí i mí an Mhárta 1998 agus rinne siad a n-imscrúduithe thar thréimhse a mhair beagán níos mó ná 6 bliana. Foilsíodh a dTuairiscáil trí Ordú na hArd-Chúirte a rinneadh i mí Iúil 2004.

⁵³ Rinne an Oifig ceann amháin de na hachomhairc sin in aghaidh cinnidh a rinne an Ard-Chúirt lenar diúltaíodh áitiú na hOifige gur cheart na freagróirí ábhartha a dhícháiliú. Rinne freagróirí trí cinn de na hachomhairc in aghaidh chinntí na hArd-Chúirte lenar dearbhaíodh áitiú na hOifige gur cheart na freagróirí a dhícháiliú.

Forfheidhmiú coiriúil

Cásanna a tarchuireadh chuig an Stiúrthóir Ionchúiseamh Poiblí lena breithniú ar cé acu ba cheart nó nár cheart iad a ionchúiseamh ar díotáil

Dé bhrí gur féidir leis an Stiúrthóir ionchúisimh achoimre a thionscnamh os comhair na Cúirte Dúiche, is faoin Stiúrthóir Ionchúiseamh Poiblí amháin cinneadh a dhéanamh ar cé acu ba cheart nó nár cheart ionchúiseamh ar díotáil a thionscnamh (is é sin, os comhair giúiré sa Chúirt Chuarda).

IarBhanc-Chorparáid Angla-Éireannach cpt (“Anglo”)

Sonraíodh i dTuarascálacha Bliantúla roimhe seo cineál ginearálta na saincheistanna a bhí á n-imscrúdú ag an Oifig agus a mhéid a cuireadh comhaid faoi bhráid Oifig an Stiúrthóra Ionchúiseamh Poiblí mar thoradh ar na himscrúduithe sin.

Ag tús na bliana 2014, b’ionann an staid agus gur threoraigh an SIP gur cheart triúr, is iad sin, an tUasal William McAteer, an tUasal Patrick Whelan agus an tUasal Sean FitzPatrick, iarstiúrthóirí Bhanc-Chorparáid Angla-Éireannach iad uile, a thriail ar díotáil, gach duine díobh i ndáil le 16 shárú líomhnaithe ar fhorálacha alt 6o d’Acht 1963⁵⁴. Threoraigh an SIP anuas air sin, gur cheart duine amháin de na daoine sin, is é sin, an tUasal Seán Fitzpatrick, a thriail ar díotáil i ndáil le 12 shárú líomhnaithe ar fhorálacha alt 197 d’Acht 1990⁵⁵.

Le linn na bliana faoi athbhreithniú, éisteadh triail na sárúithe líomhnaithe ar alt 6o i gCúirt Chuarda Choiriúil Bhaile Átha Cliath roimh an mBreitheamh Onórach Martin Nolan agus roimh ghiúiré. Mhair an triail breis agus 10 seachtaine idir mí Feabhra agus mí Aibreáin agus cuireadh éisteacht daortha deiridh ar siúl i mí Iúil. De bhreis ar na cúisimh a bhí ann cheana i sárúithe líomhnaithe ar alt 6o ar tugadh an triúr cosantóirí uile ar ais chun trialach dá mbarr, chuir an SIP 7 gcúiseamh bhreise leis an díotáil in aghaidh an Uasail Whelan lenar líomhnaíodh cionta a bhí contrártha d’alt 243 d’Acht 1990⁵⁶.

Fuarthas an tUasal McAteer agus an tUasal Whelan ciontach i 10 gcinn de chúisimh alt 6o a tugadh ina n-aghaidh agus fuarthas neamhchiontach iad i 6 chúiseamh eile den chineál sin. Ina theannta sin, fuarthas an tUasal Whelan neamhchiontach, le hordú ón mBreitheamh trialach, i 7 gcúiseamh faoi alt 243 a ndearnadh é a dhíotáil agus a thriail ina leith. Toisc gur ciontaíodh iad ar díotáil i gcion faoi Achtanna na gCuideachtaí, tá an tUasal McAteer agus an tUasal Whelan araon faoi réir Orduithe Dícháilithe ar feadh tréimhse 5 bliana dar tús dháta an chiontaithe de bhun alt 16o(1) d’Acht 1990.

Fuarthas an tUasal FitzPatrick neamhchiontach sna cúisimh uile ina aghaidh. I gcás 10 gcinn de na cúisimh sin, thug an giúiré breithiúnas go raibh sé neamhchiontach agus, i gcás na 6 chúiseamh eile, thug an Breitheamh trialach treoir don ghiúiré a bhreith go raibh sé neamhchiontach.

An 31 Iúil 2014, chuir an Breitheamh Onórach Nolan seirbhís pobail 24o uair an duine ar an Uasal McAteer agus ar an Uasal Whelan i dtaca leis na cúisimh a bhfuarthas iad ciontach iontu.

Maidir le hionchúiseamh an Uasail Sean FitzPatrick i sárúithe líomhnaithe ar alt 197 d’Acht 1990, socraíodh an triail sin go sealadach le haghaidh éisteachta a bheadh ar siúl an 7 Deireadh Fómhair 2014. I mí Iúil 2014, ghéill an Chúirt d’iarratas a rinneadh thar ceann an Uasail FitzPatrick ar dhul ar atráth na trialach agus tá sí liostaithe le tosú anois an 13 Aibreán 2015.

I mí Aibreáin 2014, thionscain an SIP sraith bhreise imeachtaí a tháinig as imscrúduithe OSFC a bhaineann le Anglo. Is iad an tUasal William McAteer agus an tUasal Patrick Whelan na cosantóirí sna himeachtaí sin, ar imeachtaí iad a bhaineann le cionta líomhnaithe a bhí contrártha d’alt 297⁵⁷ d’Acht 1963. Sa dá chás, líomhnaítear go raibh an cúisí, an 29 Meán Fómhair 2008:

“...ina pháirtí eolach i ngnó cuideachta a iompar chun críche calaoisí, is é sin, iasacht ab fhiú méid €8,426,307.00 á deonú ag IarBhanc-Chorparáid Angla-Éireannach cpt do [William McAteer] nár urraíodh ach ar scaireanna [an Uasail McAteer] in IarBhanc-Chorparáid Angla-Éireannach cpt ionas go bhféadfadh [an tUasal McAteer] iasacht a íoc ar ais ina hiomláine le Banc na hÉireann sa mhéid sin a bhí [an tUasal McAteer] faoi dhliteanas pearsanta, rud a bhí ina chúis le gnóthachan don [Uasal McAteer] agus le cailteanas don bhanc luaite sna cásanna a bhaineann le IarBhanc-Chorparáid Angla-Éireannach cpt.”

54 Pléitear le halt 6o le cúnamh airgeadais a bheith á sholáthar ag cuideachta maidir le scaireanna dá cuid féin a cheannach

55 Pléitear le halt 197 le ráitis bhréagacha a dhéanamh le hiniúcháirí

56 Pléitear le halt 243 le díothú, lot nó falsú doiciméad

57 Pléitear le halt 297 le dliteanas coiriúil na ndaoine lena mbaineann maidir le trádáil chialaoiseach ag cuideachta

I mí na Samhna 2014, liostaigh an Chúirt na himeachtaí sin le haghaidh trialach i gCúirt Chuarda Choiriúil Bhaile Átha Cliath thar thréimhse ceithre seachtaine dar tús an 16 Eanáir 2017.

Maidir leis na trialacha ar feitheamh, lean an Oifig le linn na bliana faoi athbhreithniú le hacmhainní suntasacha a chaitheamh ar chabhrú le hOifig an SIP i gcomhlíonadh dhualgais na hOifige sin gach fianaise ábhartha a bhí aici a nochtadh do dhlíodóirí an chosantóra. Ní hé amháin go mbaineann an nochtadh dualgais sin⁵⁸ leis an ábhar a mheas Oifig an SIP gur cheart a áireamh sna Leabhair Fianaise (ar an mbonn gur fianaise í a mbeartaíonn an t-ionchúiseamh brath uirthi ag an triail), ach le

“...haon ábhar [eile] a d’fhéadfadh bheith bainteach le hábhar an cháis a d’fhéadfadh cabhrú leis an gcosaint nó dochar a dhéanamh don ionchúiseamh”⁵⁹.

Anuas air sin, lean an Oifig le breis fianaise a bhailiú de réir mar a thángthas uirthi, nó mar fhreagairt do threoracha ó Oifig an SIP chun breis imscrúdú a dhéanamh ar bhearta a mheas sí a bheith riachtanach nó inmhianaithe.

Maidir leis an dá chomhad eile a chuir an Oifig seo faoi bhráid an SIP roimhe seo (ar déileáladh leo i dTuarscálacha Bliantúla roimhe seo), níor threoraigh an SIP aon chúisimh go dtí seo i dtaca le ceann ar bith de na ceisteanna sin⁶⁰. Maidir leis an gceist eile, threoraigh an SIP go ndéanfaí cúiseamh ar dhuine ainmnithe. Níl an cúiseamh sin ann a thuilleadh, áfach, agus tá deireadh tagtha le páirt na hOifige sa cheist sin dá bharr.

An Stiúirthóir Ionchúiseamh Poiblí i gcoinne An tUasal Ignatius Forde

Ag tús na bliana faoi athbhreithniú agus ag teacht as comhaid a chuir an Oifig seo faoi bhráid an SIP, ba í an staid ná gur threoraigh SIP gur cheart an tUasal Ignatius Forde a thriail ar díotáil i dtaca le 50 cion líomhnaithe a bhí contrártha d’alt 187⁶¹ agus d’alt 242⁶² d’Acht 1990.

Le linn na bliana faoi athbhreithniú, díotchúisíodh an tUasal Forde agus phléadáil sé ciontach ar 13 scór ar an díotáil ar bhonn firicí iomlána mar seo a leanas:

- 11 scór de thuarascálacha iniúchára bréagacha a sholáthar contrártha d’alt 242(1) d’Acht 1990; agus
- 2 scór de ghníomhú mar iniúchóir le linn dó bheith dícháilithe déanamh amhlaidh, contrártha d’alt 187(6) agus d’alt 187(9) d’Acht 1990.

Daoradh an tUasal Forde sa Chúirt Chuarda Choiriúil ina dhiaidh sin mar seo a leanas:

- ar scór amháin de thuarascáil iniúchára bhréagach a tháirgeadh contrártha d’alt 242(1) d’Acht 1990, ar thug sé pléadáil chiontach, ar ciontaíodh é agus ar gearradh fineáil €1,000 air ina leith;
- cuireadh an 12 scór eile ar thug sé pléadáil chiontach ina leith san áireamh (is iad sin, 10 scór de thuarascáil iniúchára bhréagach a tháirgeadh contrártha d’alt 242(1) d’Acht 1990 agus dhá scór de ghníomhú mar iniúchóir le linn dó bheith dícháilithe déanamh amhlaidh, contrártha d’alt 187(6) agus d’alt 187(9) d’Acht 1990);
- cuireadh na 37 scór eile ar an díotáil san áireamh gan pléadálacha a thaifeadadh.

58 Atá fréamhaithe sna cearta bunreachtúla chun trialach in am trátha an dí (ar fáil in Airteagal 38.1 de Bhunreacht na hÉireann) agus chun nósanna imeachta cothroma (ar fáil in Airteagal 40.3).

59 McKevitt v An Stiúirthóir Ionchúiseamh Poiblí, neamhthuairiscithe, an Chúirt Uachtarach, an 18 Márta, 2003

60 Is tábhachtach a thabhairt chun solais, áfach, nach mbeartaítear a thabhairt le fios gur cinnte, nó gur dócha, go dtreorófar breis cúiseamh ag dáta éigin amach anseo nuair a úsáidtear an nath “go dtí seo, níor chuir an SIP tús le haon chúisimh”. Tá an SIP neamhspleách i gcomhlíonadh a cuid feidhmeanna. Dá réir sin, is di féin amháin a dheimhniú cibé acu, agus a mhéid, a theastaíonn nó nach dteastaíonn ionchúiseamh ó aon chomhaid imscrúdaithe a chuirtear faoi bhráid a hOifige; agus, má theastaíonn, cé na cúisimh ar leith ba cheart a ionchúiseamh. Bunaítear na cinntí siúd ar roinnt breithniúchán, ar féidir faisnéis bhreise ina leith a fháil i gCaibidil 4 agus i gCaibidil 6 de na Treoirínte d’Ionchúisitheoirí a d’fhoilsigh Oifig an SIP agus ag <http://www.dppireland.ie/publications/category/14/guidelines-for-prosecutors>

61 Pléitear le halt 187 leis na cáilíochtaí a theastaíonn le haghaidh ceapacháin mar iniúchóir

62 Pléitear le halt 242 le faisnéis bhréagach a sholáthar

Tar éis di dul i gcomhairle leis an Oifig seo agus an cheist a bhreithniú, rinne SIP achomharc in aghaidh na pianbhreithe thuas ar fhorais trócaire míchuí. Ba í an Chúirt Achomhairc a chinn an t-achomharc sin le linn na bliana faoi athbhreithniú. Fuair an Chúirt Achomhairc gur trócaireach go míchuí a bhí an pianbhreith a ghearr an Chúirt Chuarda Choiriúil ar an Uasal Forde. Mhéadaigh an Chúirt Achomhairc na pionóis a gearradh sa mhéid gur tugadh ordú don Uasal Forde seirbhís pobail 200 uair a chur isteach in ionad téarma príosúnachta 12 mhí agus gur méadaíodh an fhíneáil ó €1,000 go €3,000⁶³.

Toisc gur ciontaíodh é ar díotáil i gcion faoi Achtanna na gCuideachtaí, tá an tUasal Forde faoi réir Ordú Dícháilithe freisin ar feadh tréimhse 5 bliana dar tús dháta an chiontaithe, is é sin, an 1 Bealtaine 2014, de bhun alt 160(1) d'Acht 1990.

Cásanna coiriúla eile a tarchuireadh chuig an SIP

Tar éis imscrúdú fada agus tar éis comhad a chur faoi bhráid an SIP ina dhiaidh sin, gabhadh amhrastach i mí na Bealtaine 2014 agus cúisíodh é i leith cionta líomhnaithe contrártha d'alt 242 d'Acht 1990⁶². I mí Mheán Fómhair 2014, cúisíodh an cúisí i leith cionta líomhnaithe breise contrártha d'alt 242. Is ionann líon iomlán na gcúiseamh os comhair na gCúirteanna agus 37 cúiseamh anois. Faoi dheireadh na bliana, seirbheáladh Leabhar Fianaise agus cuireadh an cúisí ar aghaidh chun trialach sa Chúirt Chuarda.

Imscrúduithe coiriúla eile

Anuas ar a bhfuil roimhe seo, bhí roinnt imscrúduithe coiriúla eile ar siúl ag deireadh na bliana a bhféadfaí ceisteanna a tharchur chuig SIP lena breithniú dá mbarr, ag brath ar na torthaí orthu.

Ionchúisimh achoimre

I gcomhréir le forálacha an AFDC, is féidir leis an Stiúirthóir ionchúisimh achoimre a thabhairt os comhair na Cúirte Dúiche. Le linn na bliana, rinne an Oifig imeachtaí achoimre a thabhairt agus a ionchúiseamh ar 10 ócáid (2013: 5), ar eascair na nithe seo a leanas astu:

- 19 chiontú (2013: 17), agus an tAcht Promhadh Ciontóirí 1907 á chur i bhfeidhm maidir le 3 chúiseamh breise sa dhá chás a luaitear;
- fineálacha comhiomlána €27,500 (2013: €10,000) a ghearradh; agus
- bronnadh costais de €4,750 ar an Oifig (2013: €6,250).

Tá sonraí na na n-ionchúiseamh sin achoimrithe sa Tábla thíos.

Tábla 18
Ionchúisimh achoimre socraithe – 2014

Cás	Éisteacht na Cúirte Dúiche, dáta & ionad coinne	Cúisimh	Toradh Cúirte Dúiche
OSFC i gcoinne Mr. Lauri Quinn t/a Quinn & Company	1 Aibreán, 2014 Cúirt Dúiche Sligeach	7 gcion contrártha d'alt 187 (1) ⁶⁴ d'Acht na gCuideachtaí 1990 agus 7 gcion contrártha d'alt 242(1) ⁶⁵ den Acht céanna	Taifeadadh ciontú amháin. Gearradh fineálacha comhiomlána €1,500 i dtaca le ceann amháin de chionta alt 187, agus na cionta eile go léir á gcur san áireamh. Tá ar an gcosantóir costais ionchúisimh €1,250 a íoc.
OSFC i gcoinne Mr. Patrick Gleeson	7 Aibreán, 2014 Cúirt Dúiche Cathrach Átha Cliath	2 chion contrártha d'alt 56(1) agus (3) d'Acht um Fhorfheidhmiú Dlí na gCuideachtaí 2001	Ar phléadáil chiontach, ciontaíodh an Cosantóir agus gearradh fineáil €250 air sa dá chion. Tá ar an gcosantóir costais ionchúisimh €1,250 a íoc.
OSFC i gcoinne Deneview Management Company Ltd	26 Bealtaine, 2014 Cúirt Dúiche Cathrach Átha Cliath	2 chion contrártha d'alt 119(3) d'Acht na gCuideachtaí 1963, árna leasú.	Ciontaíodh an Cosantóir agus gearradh fineáil €2,000 air sa dá chion. Tá ar an gcosantóir costais ionchúisimh €1,250 a íoc.
OSFC i gcoinne Castle Elms Management Ltd; Carmel Bolger; Enda Heneghan; Michael O'Flynn agus Jerry Beades.	10 Márta, 2014 Cúirt Dúiche Cathrach Átha Cliath Lean an cás seo ar feadh 3 dátaí eile.	4 chion contrártha d'alt 131(6) d'Acht na gCuideachtaí 1963, árna leasú. Cion amháin contrártha d'alt 145(4) d'Acht na gCuideachtaí 1963, árna leasú.	Ar phléadálacha ciontacha, ciontaíodh Carmel Bolger, an Cosantóir, i gcion amháin faoi alt 131(6) agus gearradh fineáil €250 uirthi. Forchuireadh alt 1(1) den Acht um Promhadh Ciontóirí 1907 i leith cion amháin faoi alt 131(6). Scriosadh na trí chion eile amach.
OSFC i gcoinne Castle Elms Management Ltd; Carmel Bolger; Enda Heneghan; Michael O'Flynn agus Jerry Beades.	2 Iúil, 2014 Cúirt Dúiche Cathrach Átha Cliath	3 chion contrártha d'alt 131(6) d'Acht na gCuideachtaí 1963, árna leasú. Cion amháin contrártha d'alt 145(4) d'Acht na gCuideachtaí 1963, árna leasú.	Ar phléadálacha ciontacha, ciontaíodh Enda Heneghan, an Cosantóir, i gcion amháin faoi alt 131(6) agus gearradh fineáil €750 air. Forchuireadh alt 1(1) den Acht um Promhadh Ciontóirí 1907 i leith cion amháin faoi alt 131(6) agus cion amháin faoi alt 145(4). Scriosadh an cion eile amach. Tá ar an gcosantóir costais ionchúisimh €250 a íoc.
OSFC i gcoinne Castle Elms Management Ltd; Carmel Bolger; Enda Heneghan; Michael O'Flynn agus Jerry Beades.	2 Iúil, 2014 Cúirt Dúiche Cathrach Átha Cliath	3 chion contrártha d'alt 131(6) d'Acht na gCuideachtaí 1963, árna leasú. Cion amháin contrártha d'alt 145(4) d'Acht na gCuideachtaí 1963, árna leasú.	Ar phléadálacha ciontacha, ciontaíodh Michael O'Flynn, an Cosantóir, in dhá chion faoi alt 131(6) agus gearradh fineáil iomlán €1,000 air. Scriosadh an dá chion eile amach. Tá ar an gcosantóir costais ionchúisimh €250 a íoc.

64 Ag gníomh mar iniúchóir gan bheith cáilithe é a dhéanamh

65 Eolas bréagach a thabhairt

Cás	Éisteacht na Cúirte Dúiche, dáta & ionad coinne	Cúisimh	Toradh Cúirte Dúiche
OSFC i gcoinne Castle Elms Management Ltd; Carmel Bolger; Enda Heneghan; Michael O'Flynn agus Jerry Beades.	28 Iúil, 2014 Cúirt Dúiche Cathrach Átha Cliath	4 chion contrártha d'alt 131(6) d'Acht na gCuideachtaí 1963, árna leasú. Cion amháin contrártha d'alt 145(4) d'Acht na gCuideachtaí 1963, árna leasú.	Ar phléadálacha ciontacha, ciontaíodh Castle Elms Management Limited, an Cosantóir, i ngach ceann de na 5 chion in aghaidh na cuideachta agus gearradh fineáil €9,000 air. Tá ar an gcosantóir costais ionchúisimh €250 a íoc.
OSFC i gcoinne David Cleary	8 Deireadh Fómhair, 2014	2 chion contrártha d'alt 56(1) agus (3) d'Acht um Fhorfheidhmiú Dlí na gCuideachtaí 2001	Scríosadh toghairmeacha amach. Tá ar an gcosantóir costais ionchúisimh €1,250 a íoc.
OSFC i gcoinne Castle Elms Management Ltd; Carmel Bolger; Enda Heneghan; Michael O'Flynn agus Jerry Beades.	10 Samhain, 2014 Cúirt Dúiche Cathrach Átha Cliath	4 chion contrártha d'alt 131(6) d'Acht na gCuideachtaí 1963, árna leasú. Cion amháin contrártha d'alt 145(4) d'Acht na gCuideachtaí 1963, árna leasú.	Ciontaíodh Jerry Beades, an cosantóir, i ngach cion agus gearradh fineáil €10,500 air. Tá ar an gcosantóir costais ionchúisimh €250 a íoc. Rinne an Cúisí achomharc chuig an gCúirt Chuarda in aghaidh chinneadh na Cúirte Cuarda. Ní dhearnadh cinneadh ar an achomharc sin go fóill.
OSFC i gcoinne Gan ainm ⁶⁶	25 Samhain, 2014	2 chion contrártha d'alt 56(1) agus (3) d'Acht um Fhorfheidhmiú Dlí na gCuideachtaí 2001	Scríosadh toghairmeacha amach.